

KANDIDAT

453

PRØVE

JUS1002 1 Arve- og familierett

Emnekode	JUS1002
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	10.11.2020 08:00
Sluttid	10.11.2020 14:00
Sensurfrist	01.12.2020 22:59
PDF opprettet	10.11.2020 13:51

Eksamen V20

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
i	Informasjon	Dokument
1	Oppgave 1	Langsvar

1 Oppgave 1

JUS1002 – Arve- og familierett, Høsten 2020

Alle spørsmål skal svares på, og spørsmål 1 vil bli tillagt noe mer vekt på enn de andre spørsmålene.

Peder Ås og Marte Kirkerud giftet seg i 2000. De hadde felleseie. Ekteparet fikk to barn i henholdsvis 2002 og 2004.

Peders foreldre eide en hytte på Sjusjøen. I 2015 fikk Peders far hjerneslag. Han ble lam i hele den venstre siden. Foreldrene kunne ikke lenger bruke hytta like aktivt som før. De bestemte seg derfor for å gi den til Peder. Hytta var verdt 1 million kroner, men Peder måtte overta en gjeld på 200 000 kroner som foreldrene hadde på hytta. For å sikre Peder i tilfelle Peder og Marte skulle bli skilt, bestemte foreldrene i gavebrevet at hytta skulle være Peders særeie.

Peder og Marte hadde leid et hus helt fra de giftet seg. De var hele tiden bestemt på å skaffe noe eget, og de hadde spart seg opp en del penger. I 2019 døde Martes velstående far. Han etterlot seg en stor leilighet på 200 m² med sjøutsikt og takterrasse på Lillevik brygge. Leiligheten var verdt 10 millioner kroner. Marte og søsteren ble enige om at Marte skulle overta leiligheten mot å betale ut søsteren med 5 millioner kroner. Marte og Peder hadde spart opp 2 millioner kroner av felles sparepenger. Det ble også tatt opp et lån på 3 millioner kroner i Martes navn gjennom Lillevik-banken, som Marte hadde gode kontakter i fordi faren hadde vært styreleder i banken i en årrekke. Peder, som hadde flere betalingsanmerkninger, og et litt anstrengt forhold til banker, sto ikke som låntaker i lånekontrakten. I skjøtet, som ble tinglyst, var Marte oppgitt som eier av leiligheten.

Like etter at Marte og Peder hadde flyttet inn i den nye leiligheten, havarte ekteparets gamle Mazda. Nå som de bodde så standsmessig syntes Peder og Marte at de også måtte ha en bil som sto i stil med leiligheten. Pengekassen var imidlertid tom, men de kjøpte i fellesskap en Jaguar I-Pace fullfinansiert med lån i Ågerbanken med pant i leiligheten. Lånet var på 1 million kroner. Ektefellene sto solidarisk ansvarlige for lånet.

Marte og Peder merket ganske raskt at det ble stram økonomi med mye lån etter flyttingen og bilkjøpet. Det tæret på økonomien og forholdet. Høsten 2020 var ektefellene enige om å ta ut separasjon. De ordnet seg slik at Marte midlertidig flyttet inn i Peders hytte på Sjusjøen. Marte var forfatter og hun var derfor ikke avhengig av å være nær noen arbeidsgiver. Peder, som arbeidet som sykepleier i Lillevik, var mer avhengig av å bo i nærheten av jobben på Lillevik sykehus, som lå bare 500 meter fra Lillevik brygge.

På skjæringstidspunktet var leiligheten verdt 10 millioner. Lånet på leiligheten var fortsatt 3 millioner. Hytta på Sjusjøen var verdt 1 million, men lånet på hytta var nedbetalt med penger som Peder hadde vunnet i Lotto. Bilen var nå verdt 800 000 kroner, men lånet i Ågerbanken var bare nedbetalt med 100 000. Det sto igjen 900 000 av billånet. Ektefellene hadde ingen kontanter.

Det oppsto flere tvister mellom Peder og Marte.

Peder hevdet at leiligheten på Lillevik brygge var sameie mellom ektefellene. Peder viste til kontantinnskuddet av felles sparepenger og til lånet, som det måtte være en forutsetning mellom partene at de skulle være ansvarlige for sammen. Marte hevdet derimot at hun var eneeier. Leiligheten var overtatt i et arveoppgjør. I tillegg hadde Marte tatt opp lån for å kjøpe ut søsteren. Dette lånet hadde Marte tatt opp i eget navn. Det var ikke betalt ned noe på lånet foreløpig, men Marte mente at det skulle hun fint klare selv. Hun hadde begynt å skrive på en romanserie om seterjenter i Ringsakerfjellene som solgte godt i Narvesen-kiosker over hele landet. Marte mente også at bidraget av felles sparepenger var for lite til å kunne gi grunnlag for noen eierandel i boligen.

Marte krevde videre skjevdeling av halve verdien av leiligheten, som stammet fra arven etter faren. Peder motsatte seg dette. Peder mente at en slik skjevdeling ville være svært urimelig etter et ekteskap på nesten 20 år hvor begge hadde vært i fullt arbeid og delt på arbeid med barn og hjem.

Ektefellene var også uenige om gjelden på leiligheten. Peder mente at gjelden på 3 millioner, eventuelt Martes

del av gjelden dersom de begge var ansvarlige for gjelden, måtte dekkes av det Marte kunne skjevdele (dersom hun fikk medhold i skjevdeling). Marte hevdet på sin side at hennes gjeld på leiligheten måtte gå i fradrag i det som skulle likedeles.

Peder ville holde hytta på Sjusjøen utenfor delingen. Den var særeie i henhold til gavebrevet fra foreldrene. Marte motsatte seg dette. Hun hevdet at det ikke kunne bestemmes at en eiendel skulle være særeie når det var ytet vederlag for den i form av overtakelse av gjeld. Særeiet kunne i så fall ikke omfatte hele hytta. Hvis hele hytta var særeie, så måtte i hvert fall Peder betale vederlag for at han hadde brukt felleseiemidler til å betale ned gjelden på hytta.

Det var også uenighet om billånet. Marte mente at Peder måtte betale sin del av dette lånet i forbindelse med skiftet. I hvert fall måtte det stilles sikkerhet, for eksempel med pant i hytta, for at lånet skulle betales. Peder mente at Marte ikke hadde rett til å kreve betaling eller sikring. De var ansvarlige sammen, og de fikk se hvordan det gikk med hensyn til hvem som ville komme til å betale lånet til banken.

Peder krevde å overta leiligheten i skifteoppgjøret. Leiligheten lå nære Peders jobb. Barna skulle også bli boende sammen med Peder frem til de skulle flytte hjemmefra for å begynne å studere. Marte motsatte seg dette. Hun hevdet at det ikke var noe grunnlag for at Peder kunne overta leiligheten. Det var hun som eide den. Dessuten hadde hun arvet den. Marte ville beholde leiligheten selv.

1. **Er Peder sameier i leiligheten, og i så fall hvor stor eierandel har han?**
2. **Kan Marte kreve skjevdeling av deler av leilighetens verdi?**
3. **Forutsatt at Marte får medhold i sitt skjevdelingskrav, hvordan skal gjelden på leiligheten behandles i skifteoppgjøret?**
4. **Er hytta på Sjusjøen Peders særeie?**
5. **Forutsatt at hele hytta på Sjusjøen er Peders særeie, kan Marte kreve vederlag for Peders nedbetaling av gjelden på hytta?**
6. **Kan Marte kreve at Peder betaler sin del av billånet eller stiller sikkerhet?**
7. **Kan Peder eller Marte kreve å overta leiligheten i skifteoppgjøret?**

Skriv ditt svar her

Oppgave 1:

Spørsmål 1: Er Peder sameier i leiligheten, og i så fall hvor stor eierandel har han?

Partene i saken er Marte og Peder. Peder hevder han er medeier i leiligheten. Marte motsetter seg dette.

Den overordnede problemstillingen er om Peders bidrag medfører at han er medeier, og i så tilfelle, hvor mye.

Rettslig grunnlag for tvisten er ulovfestet rett om stiftelse av sameie. Stiftelsesgrunnlaget er utviklet i et samspill mellom omfattende rettspraksis og juridisk teori.

Martes avdøde far etterlot seg en leilighet ved Lillevik Brygge, verdsatt til 10 millioner kroner. Det er ikke opplyst at leiligheten ble testamentert vekk, eller overdratt til en bestemt arving. Marte og søsteren ble imidlertid enig om at Marte skulle overta boligen mot at søsteren ble betalt ut.

For å kjøpe søsteren ut måtte Marte og Peder ut med 5 millioner kroner. Disse ble finansiert med lån og egenkapital av Marte og Peder. 2 millioner kroner stammet fra felles oppsparte sparepenger, mens 3 millioner kroner ble tatt opp i lån.

Marte står formelt oppført som ansvarlig for både lånet og leiligheten gjennom tinglysning. Det er imidlertid ikke de formelle forholdene som bestemmer eierforholdet, det er de reelle forholdene, jf. Rt. 1990 s. 240.

Hovedregelen om ektefellers råderett er hjemlet i ekteskapsloven (el.) av 4. juli 1991 nr. 47 § 31 annet ledd. Regelen legger til grunn at eiendeler som «erverves av begge ektefellene, blir sameie mellom dem [...] dersom ikke annet er bestemt eller følger av det særlige forholdet mellom ektefeller».

I dommen inntatt i Rt. 1999 s. 177 ble det konstatert at «sameie krever avtale eller annet rettsstiftende moment». Det kan være avtalt mellom ektefellene, bestemt av giver eller arvelater, eller basert på en skjønnsmessig vurdering av ektefellenes bidrag til ervervet.

I denne sak er det ikke snakk om noen uttrykkelig avtale mellom ektefellene, da det ikke foreligger noe

ektepakt. Det er heller ikke bestemt av giver eller arvelater da det ikke er informert om noe testament eller gavebrev som eksplisitt sier noe om eierforholdene.

Vurderingen av eierforholdet belager seg derfor på en skjønnsmessig helhetsvurdering, tatt de reelle forholdene til betraktning.

Det har gjennom omfattende rettspraksis vokst frem to kumulative grunnvilkår for stiftelse av sameie. Anskaffelsen må være et «felles prosjekt», og ektefellene må ha «medvirket til anskaffelsen».

Både Marte og Peder ønsket seg et nytt hus i fellesskap. Det er på det rene at leiligheten var anskaffet i fellesskap.

Delkonklusjon er at anskaffelsen var et felles prosjekt.

Ved vurderingen av hvem som har bidratt til anskaffelsen, skal både direkte og indirekte bidrag tas med i vurderingen. Ektefellens bidrag vil drøftes hver for seg.

Marte tok opp et lån på 3 millioner kroner. Marte tok opp lånet i sitt navn, og stod som ansvarlig for lånet utad. Peder hevder at ektefellene er var solidarisk ansvarlig for dette lånet.

Spørsmålet er om Peder er medansvarlig i lånet Marte tok opp.

Hovedregelen om ektefellers ansvar for gjeld er hjemlet i el. § 40, og sier at en ektefelle «kan ikke stifte gjeld med virkning for den andre [...] hvis det ikke er særskilt hjemmel for det».

Gjeldsansvaret innad bestemmes av gjeldsansvaret utad, jf. Lødrup/Sverdrup (2017) s. 167 flg. For å kunne stifte et ansvar innad må det foreligge en uttrykkelig avtale mellom ektefellene. Slike avtaler kan dog være «stilltiende avtaler», jf. Rt 1990 s. 1226 og Rt. 1996 s. 1666. En stilltiende avtale belager seg på en skjønnsmessig helhetsvurdering.

I dommen inntatt i Rt. 1996 s. 1666 behandlet Høyesterett en sak vedrørende gjeldsansvaret innad, der den ene ektefellen stod som ansvarlig utad. Førstvoterende kom frem til at det måtte foreligge et «særskilt rettsgrunnlag» for å gjøre den andre ektefellen medansvarlig i lånet.

Dommen behandlet en rekke momenter, hvor det ble lagt vekt på hva lånet ble brukt til, om den andre ektefellen var kjent med låneopptaket, om lånet ble tatt opp i begge parters interesse, og hvorfor kun den ene ektefellen stod oppført på lånet.

Marte stod som ansvarlig for lånet utad, ettersom Peder hadde flere betalingsanmerkninger, samt et anstrengt forhold til banker. Marte hadde imidlertid gode kontakter i banken, da hennes avdøde far var styreleder. Lånet ble tatt opp for å kunne kjøpe en leilighet. Leiligheten var et felles prosjekt, og begge partene var enige om å gå til innkjøp av boligen. Lånet ble følgelig nedbetalt av begge ektefellene.

Delkonklusjonen er at Peder og Marte er begge ansvarlig innad for låneopptaket.

Marte er ansvarlig for halvparten av lånet. Dette tilsvarer 1.5 millioner kroner. I tillegg til lånet Marte tok opp, ble det skutt inn 2 millioner kroner av felles oppsparte penger. Det er naturlig å tilskrive hver ektefelle en halvpart av dette. Marte har derfor skutt inn 1 million kroner av egenkapital.

Marte har bidratt direkte med 2.5 millioner, i tillegg til arven, som utgjør en halvpart av leilighetens verdi. Marte har følgelig stått for 7.5 millioner kroner til anskaffelsen.

Det opplyses at begge ektefellene var i fullt arbeid, og delte på arbeidet i hjemmet og ansvaret for barna likt. Det er ikke opplyst om noen indirekte bidrag av betydning.

Videre skal Peders bidrag vurderes.

Som nevnt i tidligere drøfting er Peder medansvarlig for lånet på 3 millioner kroner. Peder tilskrives dermed en halvpart av dette lånet.

Følgelig blir Peder tilskrevet de resterende 1 million kronene fra de oppsparte pengene.

Peder har dermed bidratt med 2.5 millioner kroner.

Peder har heller ikke utført indirekte bidrag av spesiell betydning.

Det er vanskelig å si med sikkerhet hvor den nedre grensen for direkte bidrag ligger. Høyesterett behandlet i Rt. 1982 s. 1269 en sak hvor hustruens direkte bidrag lå på 10 % av boligens verdi. Dette var ikke nok til å stifte medeiendomsrett. I vår sak har Peder medvirket med 25 %, noe som betraktes å være vesentlig mer ettersom det er 1/4 av boligens verdi.

«Når det ikkje er grunnlag for anna, skal sameigarane reknast for å ha like stor part kvar», jf. sameigelova § 2 første ledd. Det er imidlertid her klare holdepunkter som tyder på at en slik fordeling ikke vil være rimelig.

Konklusjonen er at Marte eier 75 % av leiligheten. Peder tilskrives medeiendomsrett på 25 %.

Spørsmål 2: Kan Marte kreve skjevdeling av deler av leilighetens verdi?

Marte krever halve verdien av leiligheten skjevdelt. Peder motsetter seg dette

Den overordnede problemstillingen er om Marte kan kreve verdien av leiligheten skjevdelt.

Rettslig grunnlag er lov av 4. juli 1991 nr. 47, ekteskapsloven (el.) § 59.

Hovedregelen i norsk ekteskapslov er at formuen mellom ektefeller skal likedeles etter fradrag for gjeld, jf. el. § 58. Ektefeller likevel har i visse tilfeller lov til å holde verdier eller gjenstander utenfor deling.

Det fremgår av el. § 59 første ledd at en ektefelle kan holde verdien av formue som «klart kan føres tilbake til» midler som en hadde «da ekteskapet ble inngått eller senere ervervet ved arv, eller gave fra andre enn ektefellen» unntatt fra likedeling. Det følger av ordlyden to kumulative grunnvilkår som må oppfylles for at skjevdeling kan kreves.

Det fremgår av faktum at leiligheten stammer fra arv etter Martes avdøde far. Det er ikke uttrykkelig gitt til Marte ved testament, men arveloven gir adgang til at arvingene selv kan bestemme hvem som skal arve de spesifikke gjenstandene i boet.

Spørsmålet er så om verdien «klart kan føres tilbake til» den opprinnelige skjevdelingsposten.

En naturlig språklig forståelse av *klart* er at det foreligger en forbindelse mellom verdien og den opprinnelige skjevdelingsposten. Ifølge forarbeidene «kreves det mer enn alminnelig bevisovervekt» for å kunne kreve skjevdeling, jf. Ot.prp nr. 28 (1990-1991) s. 121.

I denne sak krever Marte halvparten av leilighetens verdi skjevdelt. Dette tilsvarer 5 millioner kroner, da leiligheten ikke har økt i verdi. Ettersom det var kun en halvpart at leilighetens verdi som klart kan føres tilbake til arven, er det denne verdien som er gjenstand for skjevdeling, jf. vilkåret «klar kan føres tilbake til».

Leiligheten har ikke blitt ombyttet til andre gjenstander under ekteskapet. Verdien er heller ikke forbrukt. Det er derfor ingenting som tyder på tap av skjevdelingsretten i dette tilfelle.

Marte kan i utgangspunktet kreve 5 millioner kroner av leilighetens verdi, skjevdelt.

Peder anfører at Martes skjevdelingskrav er urimelig. Spørsmålet blir da om Peder kan kreve at skjevdelingskravet faller bort etter el. § 59 annet ledd.

Unntaksregelen i el. § 59 annet ledd kan føre til at skjevdelingsmidlene etter første ledd helt eller delvis kan falle bort dersom det vil føre til et «åpenbart urimelig resultat». En naturlig språklig forståelse av «åpenbart urimelig» er at den ene ektefellen vil komme svært dårlig ut av situasjonen.

Det følger av rettspraksis at regelen er en snever unntaksregel, jf. bl.a. Rt. 1999 s. 177. Dette er for å begrense antall unødvendige tvister. Terskelen er således høy, jf. Innst.O.nr. 71 (1990-1991) s. 15.

Ved vurderingen av hva som vil være åpenbart urimelig, skal de reelle økonomiske forholdene legges til grunn. Det skal også legges *særlig* vekt på «ekteskapets varighet» og «ektefellenes innsats for familien».

En naturlig språklig forståelse av *særlig* er at disse vilkårene skal være sentrale elementer i urimelighetsvurderingen.

Verken ekteskapsloven eller den forarbeider sier noe konkret om hva som betraktes som et langvarig ekteskap. Rt. 1999 s. 177 la til grunn at 10 års ekteskap ikke kunne «ha betydning i noen retning». En tolkning av denne setningen er at lengre ekteskap vil gradvis være av mer betydning.

I denne sak er det imidlertid snakk om nesten 20 år. Dette er vesentlig lengre enn 10 år, og må derfor tillegges noe verdi. Faktum legger til grunn at begge ektefellene var i fullt arbeid, og delte på ansvaret for barna. Vilåret om ektefellenes innsats i hjemmet må derfor anses å være likeverdig, da det ikke er opplyst noe annet.

De økonomiske forholdene må følgelig vurderes.

På skjæringstidspunktet hadde Peder en hytte verdsatt til 1 million kroner. Lånet på hytten var nedbetalt. Boet inneholder også andre gjenstander og gjeldsposter. Etter en tolkning av faktum vil Peder ende opp med mindre gunstig økonomi enn Marte. Han vil imidlertid ikke ende opp som insuffisient. Det at skjevdelingskravet skal begrenses som følge av Peders anstrengte forhold til økonomi, vil være noe urimelig overfor Marte.

Det finnes mange dommer som har tatt stilling til el. § 59 annet ledd. Selv om de fleste avgjørelsene er fra lagmannsretten, finnes det noen relevante fra Høyesterett. I dommen inntatt i Rt. 2008 s. 769 behandlet Høyesterett en skjevdelingssak hvor ektefellene hadde vært gift i 18 år. Vilårene for å begrense skjevdelingskravet etter annet ledd var ikke til stede, jf. avsnitt 80-81 i dommen. I Rt. 2014 s. 1248 varte ekteskapet i 11 år. Heller ikke her var det grunnlag for å begrense skjevdelingen. Førstvoterende la til grunn at «60 prosent ikke vil gi et åpenbart urimelig resultat i dette tilfelle», jf. avsnitt 61.

Det er i denne sak holdepunkter både for og imot begrensning av skjevdelingskravet etter første ledd. Det er imidlertid viktig å presisere lovgivers hensikt med annet ledd. Både rettspraksis og lovforarbeidene har konkludert med at bestemmelsen i annet ledd er en snever unntaksregel.

Som nevnt ovenfor vil Peder komme ut av ekteskapet med aktiva av betydning. Selv om dette ikke er av tilsvarende art som Marte, kan ikke dette alene begrense skjevdelingskravet til Marte.

Konklusjonen er at Marte kan kreve 5 millioner kroner av leilighetens verdi, skjevdelte.

Spørsmål 3: Forutsatt at Marte får medhold i sitt skjevdelingskrav, hvordan skal gjelden på leiligheten behandles i skifteoppgjøret?

Den overordnede problemstillingen er hvordan gjelden skal behandles i skifteoppgjøret.

Rettslig utgangspunkt for tvisten er el. § 58.

Hovedregelen i el. § 58 første ledd legger til grunn at «ektefellenes samlede formuer skal som utgangspunkt deles likt etter [...] fradrag for gjeld etter andre og tredje ledd».

Reglene som omfatter gjeldsavleggelse, befinner seg i el. § 58 annet og tredje ledd. Annet ledd tar for seg fordeling av en ektefelles gjeld hvor ektefellen har felleseie, og som ikke krever verdier skjevdelte etter el. § 59. Tredje ledd tar for seg gjeldsavleggelse i tilfeller hvor en ektefelle har særeie, eller en ektefelle krever verdier skjevdelte.

Ektefellene hadde felleseie. Marte fikk imidlertid medhold i sitt skjevdelingskrav. Gjeldsavleggelsen for Marte skal derfor behandles etter el. § 58 tredje ledd.

Det fremgår av el. § 58 tredje ledd at en ektefelle «som holder midler utenfor delingen etter § 59, kan gjøre følgende fradrag for gjeld i formue som er felleseie». Det følger videre av tredje ledd bokstav a at fullt fradrag kan kreves hvor gjelden har «pådratt seg ved erverv eller påkostninger av [...] felleseie, [...] hvis ikke noe annet følger av bokstav b».

I tredje ledd bokstav b vil en kunne trekke fra gjeld «når den totale verdien av [...] skjevdelingsmidlene ikke er stor nok til å dekke gjelden». Skjevdelingskrav er imidlertid et nettokrav, jf. Rt. 2002 s. 1596. Den opprinnelige gjelden er dermed allerede trukket fra. Ettersom gjelden ikke kommer fra skjevdelingsmiddelet, men fra gjeld som er brukt til påkostning av felles bolig som er felleseie, skal gjeldsavleggelsen behandles i bokstav a.

Marte får skjevdelt 5 millioner kroner av leiligheten. Leilighetens verdi er 10 millioner. Boligen var heftet med gjeld på 3 millioner. Resten av husets verdi er dermed likedelingsmidler. Gjeldavleggelsen skal vurderes etter el. § 58 tredje ledd bokstav a.

Konklusjonen er at Martes gjeldsavleggelse skal behandles etter el. § 58 tredje ledd bokstav a.

Spørsmål 4: Er hytta på Sjusjøen Peders særeie?

Den overordnede problemstillingen er om hytten er Peders særeie.

Rettslig grunnlag er el. § 48

I 2015 overtok Peder en hytte på Sjusjøen av sine foreldre. Hytten var verdt 1 million kroner, men påheftet med gjeld på 200 000 kroner. Foreldrene bestemte i gavebrevet at hytten var Peders særeie.

Det første spørsmålet er om overføringen av hytten betraktes som gave.

En gave er en *vederlagsfri formuesforskyvning med den hensikt å berike mottaker*, jf. juridisk teori. Ifølge Ot.prp. nr. 28 (1990-1991) s. 89 er en gave «i utgangspunktet en vederlagsfri disposisjon», men det er ingenting som tyder på at gaver med delvis vederlag ikke er å betraktes som gaver. Dette er supplert i Ot.prp. nr. 28 (1990-1991) s. 112.

For at det skal formuesforskyvning skal betraktes som en gave, må hensikten være å berike mottaker. To vilkår må oppfylles. Det foreligge en «formuesforskyvning» i «gavehensikt». Hytten var lite brukt av Peders foreldre. De bestemte seg så for å overføre den til Peder. Hytten hadde gjeld på 200 000 kroner ved overtakelsen.

Det foreligger en formuesforskyvning i gavehensikt. Konklusjonen er at det er en gave.

Spørsmålet er så om særeiepåbudet er gyldig.

Bestemmelsen om særeiepåbud befinner seg i el. § 48. Denne regelen tillater en «giver eller arvelater» å sette vilkår for en «arv eller gave». Det stilles ingen uttrykkelige formkrav dersom det er gave. Gaven ble likevel overlevert med et brev hvor det stod at hytten skulle tilskrives Peders særeie.

Det kreves at påbudet gis samtidig som gaven, jf. NOU 1987 s. 118. I vår sak ble gavebrevet og påbudet gitt samtidig. Kravet om samtidighet er oppfylt.

Derneft må det tas stilling til om særeiepåbudet gjelder den hele hyttens verdi, eller kun den vederlagsfrie delen.

Det fremgår av forarbeidene til el. § 48 at «det kan stilles vilkår [...] for gaver som er ytet mot delvis vederlag», jf. Ot.prp. nr. 28 (1990-1991) s. 112. Det finnes to sentral høyesterettsdommer som omfatter gaver med delvis vederlag, jf. Rt. 1986 s. 164 og Rt. 1990 s. 432.

I dommen inntatt i Rt. 1986 s. 164 behandlet Høyesterett en sak vedrørende særeie på en gave som ytet delvis vederlag. Spørsmålet var om ektefellen kunne påberope seg fullt eller delvis særeie. Førstvoterende kom frem til at hele eiendommen var å anse som ektefellens særeie, ettersom den vederlagsfrie delen utgjorde en vesentlig del av gaven.

I Rt. 1990 s. 432 kom Høyesterett frem til at det var kun den vederlagsfrie delen som var gjenstand for særeie. Denne saken er dog ikke tilsvarende dommen fra 1986, ettersom eiendommens gjeld var på 14/25 deler.

Lødrup/Sverdrup s. 223 drøfter begge dommens utfall, og antar at «eiendelen i sin helhet [vil] bli særeie hvor gavedelen utgjør mer enn 2/3 av eiendelens verdi».

I vår sak er hyttens gjeld på 200 000 kroner, og tilsvarer dermed 20 % av eiendommens verdi (1/5). Den vederlagsfrie delen er 4/5. Dommen fra Rt. 1986 s. 164 har stor overføringsverdi til vår sak, ettersom den vederlagsfrie delen tilsvarer vesentlig mer enn 2/3 av eiendommens verdi. Det er på det rene at Peder bør tilskrives særeie på hele hyttens verdi.

Konklusjonen er at hytten tilskrives Peders særeie fullt ut.

Spørsmål 5: Forutsatt at hele hytta på Sjusjøen er Peders særeie, kan Marte kreve vederlag for Peders nedbetaling av gjelden på hytta?

Den overordnede problemstillingen er om Marte kan kreve vederlag for Peders nedbetaling av gjelden på hytten.

Rettslig grunnlag er el. § 63.

Bestemmelsen i el. § 63 første ledd tar for seg vederlagskrav. Det fremgår av bestemmelsens første ledd at en ektefelle kan kreve vederlag dersom den andre ektefellen har «brukt felleseiemidler til å øke verdien av midler som er særeie».

Det opplyses at Peder brukte felleseiemidler til å nedbetale gjelden på 200 000 kroner.

Marte kan i utgangspunktet kreve vederlag etter el. § 63 første ledd.

Videre skal det vurderes om Peder har på «en utilbørlig måte vesentlig» svekket delingsgrunnlaget. En naturlig språklig forståelse av utilbørlig er noe som strider mot god moral og god tro.

Faktum legger ikke opp noen holdepunkter som tyder på at Peder har opptrådt utilbørlig, heller ikke vesentlig svekket gjeldsgrunnlaget. Annet ledd kommer derfor ikke til anvendelse.

Ekteskapsloven § 63 tredje ledd er en begrensning i retten til vederlag. Regelen sier at «krav etter første og andre ledd kan bare gjøres gjeldende» hvor midlene «ikke trengs til dekning av gjeld».

Det er i vår sak ingenting holdepunkter som tyder på at pengene har gått til annet enn nedbetaling av påheftet gjeld. En tolkning av faktum er at Peder benyttet felleseiemidler til nedbetaling av gjelden på 200 000 kroner.

Konklusjonen er at Marte ikke kan kreve vederlag.

Spørsmål 6: Kan Marte kreve at Peder betaler sin del av billånet eller stiller sikkerhet?

Den overordnede problemstillingen er om Peder må betale sin del av lånet.

Rettslig grunnlag er el. § 64.

Ektefellene er solidarisk ansvarlig for billånet. Peder anfører at Marte ikke har rett til å kreve betaling eller sikring av lånet. Ekteskapsloven § 64 omfatter gjeld som begge ektefeller er ansvarlig for.

Etter el. § 64 kan en ektefelle «kreve at den delen av gjelden som faller på den andre ektefellen, blir betalt før delingen». Det følger videre at dersom gjelden ikke er forfalt kan ektefellen kreve at den andre «avsetter midler av formue som han [...] eier til dekning av gjelden, eller stiller betryggende sikkerhet».

Skulle Peder mod formodning ikke stille opp midler etter reglene ovenfor, kan det kreves at «det overskytende blir sikret av det som tilfaller [Peder] ved oppgjøret».

Konklusjonen er at Marte kan kreve at Peder betaler sin del av billånet, subsidiært at han stiller opp sikkerhet.

Spørsmål 7: Kan Peder eller Marte kreve å overta leiligheten i skifteoppjøret?

Den overordnede problemstillingen er om hvem som kan overta leiligheten i skifteoppjøret.

Rettslig utgangspunkt er el. § 67.

Hovedregelen om naturalutlegg befinner seg i el. § 66. Regelen legger til grunn at en ektefelle kan beholde det «han eller hun fullt ut eller for det vesentlige eier», såfremt det ikke vil være «åpenbart urimelig». En naturlig språklig forståelse av *vesentlig eier* er at en ektefelle eier store deler av eiendommen.

Hva loven mener med vesentlig er imidlertid noe mer diffust. Det fremgår av forarbeidene at 60 % ikke er tilstrekkelig i vesentlighetsvurderingen, jf. Ot.prp. nr. 28 (1990-1991) s. 81. Juridisk teori legger til grunn at 75-80 % er å anse som «vesentlig», jf. Lødrup/Sverdrup (2017) s. 311.

Det er tidligere konkludert at Marte eier 75 % av leiligheten, mens Peder eier 25 %. Tolkningen av faktum og regelen sett opp til juridisk teori taler for at Marte kan overta boligen.

Leiligheten det er snakk om er huset begge ektefellene har bodd i under ekteskapet. Det følger av el. § 67 særregler for felles bolig og innbo. Første ledd legger til grunn at en ektefelle kan overta felles bolig eller innbo når «særlige grunner» taler for det, uten hensyn til tidligere eierforhold. De aktuelle eiendelene en ektefelle kan overta er hjemlet i første ledd bokstav a til d.

En naturlig språklig forståelse av felles bolig er ektefellenes faste bosted. Leiligheten er å anse som felles bolig. Bestemmelsen kommer følgelig til anvendelse, jf. el. § 67 første ledd bokstav a.

Ifølge el. § 67 første ledd bokstav a vil retten til overtakelse uansett være uaktuell i tilfeller hvor den andre ektefellen har «ervert [eiendommen] fra hans eller hennes slekt ved arv eller gave». I vår sak har Marte arvet leiligheten, selv om den var påheftet med delvis gjeld.

Det følger av el. § 67 annet ledd at ved vurderingen av hvem som overtar boligen, skal det legges vekt på «ektefellenes og barnas behov». Det fremgår av faktum at Peder jobbet som sykepleier på Lillevik sykehus, som lå nært leiligheten. Han anfører videre at han ønsker å bli boende på grunn av barnas behov.

Selv om anførselene til Peder er av betydning, må det vises til at leiligheten i det vesentlige er arvet.

Konklusjonen er at Marte har rett på å overta boligen.

Litteraturliste:

Lødrup P. & Sverdrup T. (2017). *Familieretten 8. utgave*. Universitetsforlaget.